

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Petra Průchy a Mgr. Evy Kyselé v právní věci žalobkyně: **G. G.**, zast. Mgr. Richardem Polmou, advokátem, se sídlem v Mladé Boleslavi, nám. Republiky 946, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, se sídlem v Praze 7, Nad Štolou 3, poštovní schránka 21/OAM, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. 10. 2004 č. j. 28 Az 83/2004 – 23,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žádnému z účastníků **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

V záhlaví označeným rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové byla zamítnuta žaloba žalobkyně proti rozhodnutí žalovaného ze dne 22. 4. 2004 č. j. OAM-842/VL-10-K01-2004, jímž bylo rozhodnuto, že se žalobkyni azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky (dále jen zákon o azylu), neuděluje a na cizince se podle § 91 téhož zákona nevztahuje překážka vycestování. V odůvodnění se uvádí tyto se zřetelem k souzené věci podstatné skutečnosti. Soud konstatoval ve shodě s posouzením žalovaného správního orgánu, že žalobkyně v žádosti o azyl ani v pohovoru s pracovníkem žalovaného neuvedla žádné skutečnosti podřaditelné pod důvody pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Odchod ze země původu z obavy před agresivním jednáním manžela závislého na alkoholu a snaha o legalizaci pobytu v České republice, kde se usadily i její dvě dcery, nejsou azylově relevantními důvody. Rozhodnutí žalovaného o neudělení azylu z humanitárních důvodů (§ 14 zákona o azylu) bylo učiněno na základě dostatečných podkladů a v souladu

se zákonem. Totéž platí i o výroku o neexistenci překážek vycestování na straně žalobkyně, vycházejícím z údajů jí uváděných a z opatřených informací o zemi původu.

Ve včasné kasační stížnosti žalobkyně (dále též jen „stěžovatelka“) napadla tento rozsudek pro nezákonnost a vady řízení, když uplatnila důvody kasační stížnosti uvedené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b), d) a e) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, dále jen „s. ř. s.“. Namítala, že jediný pohovor se žalovaným nemohl k rozhodnutí o udělení či neudělení azylu postačovat. Některým otázkám, které jí při pohovoru byly položeny, úplně nerozuměla a neměla dostatek času na jejich zodpovězení a promyšlení. Dále uvedla, že v tomto řízení nebyla zastoupena advokátem, tudíž nemohla uplatnit všechna svá práva. Stejně jako ve správním řízení sdělila, že je v ČR od roku 2002 a ze své vlasti odešla především z politickoekonomických a náboženských důvodů. Za své římskokatolické vyznání je ve své zemi pronásledována. Na Ukrajině měla špatné rodinné zázemí, pro násilné chování svého manžela závislého na alkoholu se obávala o svůj život a zdraví, několikrát kvůli tomu zasahovala policie a nejednou byla stěžovatelka s následky hospitalizována. Také v zemi původu nemohla sehnat stálé zaměstnání. Zde v České republice má dobré rodinné zázemí, žijí tady dvě její dcery a stará se o svého vnuka. Po návratu do země původu zřejmě nenajde práci, musela by také shánět bydlení a rovněž se obává o život kvůli chování manžela. Tyto důvody označila za převážně humanitární a dodala, že dle jejího mínění splňuje podmínky pro udělení azylu podle § 12, § 13, popřípadě § 14 zákona o azylu. Navrhla zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení. Z obsahu samostatného podání je zřejmé, že žádala, aby byl kasační stížnosti přiznán odkladný účinek.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti setrval na důvodech svého rozhodnutí, souhlasil i s rozsudkem krajského soudu a odkázal na obsah správního spisu. K námitce ohledně povinného zastoupení advokátem podotkl, že ve správním řízení není zastoupení povinné, avšak stěžovatelce nic nebránilo v tom, aby se dle § 20 odst. 2 zákona o azylu zastoupit advokátem nechala. Rovněž námitka, že byl proveden pouze jeden pohovor, neobstojí, protože stěžovatelka při pohovoru dne 19. 4. 2004 výslovně potvrdila, že sdělila všechny důvody žádosti o azyl, nechce doložit důkazy ani nic dodat. S tlumočnicí vyslovila souhlas a z obsahu protokolu o pohovoru nevyplývá, že by otázkám nerozuměla. Návrh na přiznání odkladného účinku nepodpořil a navrhl zamítnutí kasační stížnosti jako nedůvodné.

Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu přezkoumal v souladu s § 109 odst. 2 a 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), vázán rozsahem a důvody, které stěžovatelka uplatnila ve své kasační stížnosti. Neshledal přitom vady, k nimž by podle § 109 odst. 3 s. ř. s. musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Nejvyšší správní soud předesílá, že jeho úkolem v tomto řízení není znovu posuzovat, zda měl být stěžovatelce azyl udělen, ale toliko přezkoumat, zda předchozí řízení naplňuje důvody vymezené v § 103 odst. 1 s. ř. s. specifikované stěžovatelkou.

Kasační stížnost není důvodná.

Podle stěžovatelky je napadené rozhodnutí soudu nezákonné proto, že soud v předcházejícím řízení nesprávně posoudil právní otázku, zda jí uváděné skutečnosti odůvodňují udělení azylu podle § 12, § 13 a § 14 zákona o azylu a z odůvodnění kasační stížnosti vyplynulo, že má rovněž zato, že jsou v jejím případě dány překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu, i když toto ustanovení výslovně neoznačila.

Ze správního spisu bylo zjištěno, že skutkové okolnosti uvedené v kasační stížnosti, jež mají odůvodnit udělení azylu, jsou z větší části opakováním toho, co stěžovatelka uvedla v průběhu řízení před správním orgánem. Motivem jejich odchodu z vlasti bylo dlouhodobé agresivní chování jejího manžela, který ji v opilosti často bil, ekonomické obtíže (malý příjem na to, aby si mohla pořídit byt v jiné části země) a hlavním důvodem podání žádosti o azyl v České republice bylo to, že zde bydlí u svých dvou dcer již dva roky bez dokladů a povolení k pobytu a má za to, že je třeba, aby svůj pobyt zde legalizovala. V případě návratu do země původu se obává svého manžela.

Nesprávné posouzení právní otázky spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní předpis (ustanovení), nebo je sice aplikován správný právní předpis, ale je nesprávně vyložen.

Dle § 12 zákona o azylu se cizinci azyl udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod [písm. a)], nebo má odůvodněný strach z pronásledování z důvodů rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště [písm. b)]. Za pronásledování se pak ve smyslu ustanovení § 2 odst. 6 zákona o azylu ve znění účinném v době vydání rozhodnutí žalovaného považuje ohrožení života nebo svobody, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována či trpěna úřady ve státě, jehož je cizinec státním občanem, nebo státu jeho posledního trvalého bydliště v případě osoby bez státního občanství nebo pokud tento stát není schopen odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před takovým jednáním.

Situace stěžovatelky tak, jak ji sama správnímu orgánu rozhodujícímu o udělení azylu vylíčila, neukazuje na odůvodněný strach z pronásledování z důvodů vymezených v citovaném ustanovení § 12 písm. b) zákona o azylu. Žalovaný i krajský soud správně vyhodnotili důvody uváděné stěžovatelkou jako azylově irelevantní. Nejvyšší správní soud se zcela ztotožňuje s pečlivým odůvodněním rozhodnutí žalovaného i rozhodnutí krajského soudu, včetně jeho poznámky, že azyl není prostředkem, který by mohl vyřešit obtížnou situaci stěžovatelky, do níž se dostala bez své viny. Nejvyšší správní soud podotýká, že azyl je institutem zcela výjimečným, vycházejícím z mezinárodních závazků, umožňující osobám čelícím ve své vlasti vážnému ohrožení života, zdraví nebo svobody ze zákonem striktně vymezených důvodů, nalézt ochranu v jiné zemi. V žádném případě nelze tohoto specifického prostředku využít k legalizaci pobytu v zemi, kterou si žadatel o azyl vybral pro svůj další život. To platí i tehdy, když pohnutky odchodu ze země původu jsou vážné a z lidského hlediska i pochopitelné (domácí násilí, nedostatek finančních prostředků k řešení osobní situace přestěhováním se do jiné části země), avšak se zákonem o azylu vymezenými důvody se nekryjí.

Tvrzení stěžovatelky, že udělení azylu odůvodňují kromě ekonomických i politické důvody, je zcela nové. Ve správním řízení ani v žalobě nic, co by se týkalo jejích politických názorů, neuvedla. Jde o tvrzení zcela obecné a jelikož bylo uplatněno poprvé až poté, kdy bylo vydáno napadené rozhodnutí, Nejvyšší správní soud k němu nepřihlédl (§ 109 odst. 4 s. ř. s.). Podobně tvrzené pronásledování z náboženských důvodů pro její příslušnost ke katolické víře nemohlo udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu odůvodnit, jelikož mělo-li by se jednat o postup státních orgánů ve smyslu § 2 odst. 6 zákona o azylu,

jde opět o tvrzení nové, k němuž v této fázi nelze přihlížet. Pokud tím však stěžovatelka mínila znovu zdůraznit to, co uvedla v průběhu správního řízení, že jí kvůli změně víry z pravoslaví ke katolictví vyhrožoval manžel, zde se Nejvyšší správní soud ztotožňuje se závěrem správního orgánu, že tato skutečnost byla pouze jednou ze záminek manžela stěžovatelky k jejímu napadání. Sama to ostatně v pohovoru připustila. Tvrzení, že stěžovatelka byla po útocích manžela několikrát hospitalizována, je rovněž novotou, k níž Nejvyšší správní soud při posuzování důvodnosti kasační stížnosti s poukazem na § 109 odst. 4 s. ř. s. nepřihlíží. Poznámává ale, že jde o tvrzení zcela opačné, než uvedla stěžovatelka v pohovoru před správním orgánem, kdy vyhledání lékařského ošetření výslovně vyloučila. Proto se jeví jako zcela účelové a nevěrohodné.

Nejvyšší správní soud souhlasí s krajským soudem i pokud jde o posouzení, zda se na stěžovatelku vztahují překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. V žalobě pouze obecně uvedla, že má za to, že jsou u ní překážky vycestování dány, a tak při absenci konkrétních výtek zcela postačovalo obecné posouzení zákonnosti úvah žalovaného krajským soudem ústící ve stručný závěr, že ze skutečností sdělených stěžovatelkou a shromážděných informací o zemi původu jednoznačně vyplynulo, že nikoliv. Protože stěžovatelka v kasační stížnosti původ svých obav z návratu do země původu pouze zopakovala, Nejvyšší správní soud přezkoumal rozhodnutí soudu z obecných hledisek a shledal je správným a zákonným.

Stěžovatelka spatřuje ve skutečnostech vyličených v kasační stížnosti humanitární důvody umožňující udělení azylu podle § 14 zákona o azylu. Podle tohoto ustanovení lze v případě zvláštního zřetele hodném udělit azyl z humanitárních důvodů, nebude-li v řízení o udělení azylu zjištěn důvod pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu.

Krajský soud k obecné výtce v žalobě, omezující se toliko na tvrzení o nesprávnosti rozhodnutí žalovaného správního orgánu v části, jíž rozhodl o neudělení humanitárního azylu, rozhodnutí odpovídajícím způsobem přezkoumal a shledal, že k pochybení nedošlo. S ohledem na výše zdůrazněnou podstatu role Nejvyššího správního soudu při přezkumu rozhodnutí krajský soud nelze zkoumat, zda měl být na podkladě takto (v kasační stížnosti) uváděných skutečností, podstatně se neodchylujících od toho, co bylo uvedeno ve správním řízení, azyl z humanitárních důvodů dle § 14 zákona o azylu udělen. Nejvyšší správní soud pouze vážil, zda krajský soud postupoval v souladu se zákonem, když vyhodnotil rozhodnutí žalovaného z pohledu uplatněného žalobního bodu jako bezvadné a dospěl k závěru, že ano.

Nejvyšší správní soud poznámává, že na udělení azylu z humanitárních důvodů nemá žadatel subjektivní právo, čehož si nepochybně při svém rozhodování byl vědom i krajský soud. Správní orgán o něm rozhoduje na základě správního uvážení. Smyslem ustanovení § 14 zákona o azylu je, aby správní orgán měl možnost udělit azyl i v situaci, kdy není naplněn žádný z důvodů taxativně vyjmenovaných v § 12 téhož zákona, ale přesto by bylo „nehumánní“ azyl neudělit. Může jít jak o případy, které byly v době přijímání zákona o azylu předvídatelné jako důvody pro udělování humanitárního azylu obvyklé (např. osobám zvláště těžce tělesně postiženým či nemocným, osobám přicházejícím z oblastí postižených humanitární katastrofou, způsobenou lidskými či přírodními faktory), ale i případy, které v té době předvídatelné nebyly. Vždy však půjde o důvod výjimečný a ve vztahu k ustanovení § 12 zákona o azylu subsidiární, tzn. přicházející v úvahu toliko nejsou-li zjištěny důvody pro udělení azylu podle tohoto ustanovení.

Stěžovatelka v kasační stížnosti vytýkala krajskému soudu nesprávné právní posouzení otázky ohledně toho, zda se na ni vztahuje důvod pro udělení azylu podle § 13 zákona o azylu, tj. za účelem sloučení rodiny. Jelikož však takovou výtku v řízení před krajským soudem v žalobě neuplatnila, ač tak učinit mohla, a poprvé ji vznesla až v řízení před Nejvyšším správním soudem, musí být proto, jak stanoví § 104 odst. 4 s. ř. s., tento důvod kasační stížnosti posouzen jako nepřipustný.

Dalším důvodem, o který stěžovatelka opřela svou kasační stížnost, je důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. Podle tohoto ustanovení lze vytýkat vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost.

Tvrzení stěžovatelky o tom, že jeden pohovor byl k řádnému posouzení důvodnosti její žádosti o azyl nedostačující, některým otázkám navíc zcela neporozuměla a neměla dost času na jejich promyšlení a zodpovězení, lze kvalifikovat jako tvrzené porušení zákona při zjišťování skutkové podstaty tak, že to mohlo mít vliv na zákonnost rozhodnutí správního orgánu. Z obsahu soudního spisu však vyplynulo, že jde o námitku zcela novou. V žalobě stěžovatelka nic takového neuvedla. Proto je zde třeba aplikovat ustanovení § 104 odst. 4 s. ř. s. bránící přezkoumání z důvodů, které v řízení před krajským soudem nebyly uplatněny, ačkoli tomu nic nebránilo.

Pokud jde o kasační stížnosti vytýkaný nedostatek zastoupení, bránící stěžovatele v uplatnění práv, která jí náležejí, lze i přesto, že k výzvě krajského soudu nebyly námitky upřesněny, přezkoumat důvodnost ze dvou hledisek. Mířila-li stěžovatelka takovou formulací do fáze řízení před správním orgánem, lze v takové námitce spatřovat tvrzený důvod kasační stížnosti dle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., totiž že došlo k porušení ustanovení o řízení před správním orgánem, jež mohlo mít vliv na zákonnost rozhodnutí. Za předpokladu, že by šlo o vadu důvodně v řízení před soudem vytýkanou, měl by soud rozhodnout o zrušení rozhodnutí správního orgánu. V tomto případě však jde o tvrzení zcela nové, které stěžovatelka mezi žalobní body nezahrnula, takže se takovou námitkou krajský soud ani nemohl zabývat. Jelikož takovou vadu stěžovatelka nevytýkala, krajský soud nezkoumal její důvodnost, takže nepřichází v úvahu jeho pochybení proto, že rozhodnutí správního orgánu z tohoto důvodu nezrušil. I zde se uplatní ustanovení § 104 odst. 4 s. ř. s. nepřipouštějící důvody před soudem neuplatněné. V této souvislosti se Nejvyšší správní soud ztotožňuje s poznámkou žalovaného ve vyjádření ke kasační stížnosti, že stěžovatelka měla v průběhu správního řízení možnost udělit plnou moc k zastupování kterékoli osobě, i advokátovi, což však neučinila. Jelikož v tomto směru neprojevila svou vůli, nemůže to být přičítáno žalovanému správnímu orgánu.

V případě, že tato výtku měla směřovat do řízení soudního, bylo by v ní možné spatřovat tvrzenou vadu řízení před soudem, jež mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Podle tohoto ustanovení lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé. Pro řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu vedené správním soudem žádný zákon nestanoví povinné

zastoupení. Soudní řád správní upravuje toliko možnost účastníka dát se zastupovat advokátem nebo jinými osobami vyjmenovanými v ustanovení § 35. V případě, že jsou u žalobce (navrhovatele) naplněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát. Předpokladem takového postupu je však návrh žalobce (§ 35 odst. 7 s. ř. s.). Stěžovatelka v řízení před krajským soudem o ustanovení zástupce nežádala a nic rovněž nenaznačovalo, že by ho k ochraně jejích práv bylo třeba, což by krajský soud vedlo k poučení, že může o ustanovení požádat. Podaná žaloba obsahovala všechny zákonem stanovené náležitosti a byla tedy soudem projednatelná. Z těchto důvodů Nejvyšší správní soud tomuto kasačnímu důvodu nepřisvědčil, neboť pochybení v postupu krajského soudu neshledal.

Poslední důvod uplatněný kasační stížností, § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., umožňuje napadnout kasační stížností pro nezákonnost rozhodnutí o odmítnutí návrhu nebo o zastavení řízení. Jelikož v dané věci rozhodl krajský soud rozsudkem o zamítnutí žaloby, nepřichází uplatnění takového důvodu kasační stížnosti z povahy věci vůbec v úvahu. Jinak řečeno jde o kasační důvod v této věci nepřijatelný (§ 104 odst. 4 s. ř. s.).

Z toho, co bylo právě uvedeno, je zřejmé, že krajský soud při přezkoumání žalobou napadeného rozhodnutí posuzoval v mezích uplatněných žalobních bodů jeho soulad s právními předpisy. Žalovaný správní orgán i krajský soud vyšly ze skutkového základu vycházejícího v rozhodující míře od samotné stěžovatelky a jejích právní úvahy ohledně podřaditelnosti takto zjištěných skutečností pod ustanovení umožňující udělení azylu vyústily ve správné a zákonné rozhodnutí, že nespĺňuje žádnou ze zákonem taxativně stanovených podmínek pro udělení azylu. Byla aplikována správná ustanovení zákona o azylu a byla i bezvadně vyložena. Jelikož žádná z výtek uplatněných v kasační stížnosti nebyla shledána důvodnou, Nejvyšší správní soud kasační stížnost podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

Vzhledem k neprodlenému rozhodnutí ve věci samé, bezprostředně po poučení účastníků řízení o složení senátu, nerozhodoval již Nejvyšší správní soud o žádosti o přiznání odkladného účinku podané kasační stížnosti.

O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka ve věci neměla úspěch, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení, které jí vznikly. Žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, náklady v řízení o kasační stížnosti v míře přesahující rámec jeho úřední činnosti nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. listopadu 2005

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu